

4 Actoreninventarisatie: beleid

In deze actoreninventarisatie worden de accenten van het vigerende beleid van de betrokken overheidspartijen uitgewerkt (rijk, provincie, gemeente en waterschap). Deze accenten zijn relevant voor het opstellen van een gebiedsvisie voor de Smeerveense Loop. Verder wordt duidelijk welk vigerend beleid van belang is en hun uitwerking heeft op het onderzoeksgebied. Onderzoeksvraag 3 wordt in dit hoofdstuk beantwoord.

4.1 Het Rijk

De Nota Ruimte heeft als ondertitel 'Ruimte voor ontwikkeling' en bevat de visie van het kabinet op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland, waarbij deze ingaat op economie, netwerken/ steden en water/ groene ruimte. De Nota Ruimte besteedt aandacht aan borging en ontwikkeling waarbij belangrijke waarden (zoals landschappelijke en cultuurhistorische waarden) en veiligheid (op het gebied van water) centraal staan. In de Nota Ruimte wordt in hoofdstuk 2 Netwerken en steden, aandacht gegeven aan het gebied Groningen-Assen. Deze regio bevat de belangrijkste concentratie van de bevolking en werkgelegenheid in Noord-Nederland. Tevens vormt het de belangrijkste verbinding tussen de Randstad en Noord-Duitsland (m.n. Bremen en Hamburg). De nationale stedelijke netwerken (waaronder het gebied Groningen-Assen valt) zijn van grote betekenis op economisch, sociaal en cultureel vlak voor de grotere steden. Inhoud wordt gegeven aan economische activiteiten, verstedelijking en infrastructuur. Onderdelen waar de regio Groningen-Assen aandacht aan besteden en die wellicht relevant zijn voor het onderzoeksgebied zijn:

- Behoud en verbetering van de balans tussen groen en verstedelijking;
- Optimale aansluiting op het watersysteem (zowel grond- als oppervlakte water) waarbij nadelige effecten op de waterhuishouding voorkomen worden.

(Nota Ruimte, 2006)

Verder wordt in de Nota Ruimte aangegeven dat het klimaat veranderd, dit heeft tot gevolg dat periodiek zware regenval en lange perioden van droogte. Naar aanleiding van de wateroverlast eind jaren '90 is er besloten om een nieuw waterbeleid op te stellen. De commissie Waterbeheer 21ste eeuw heeft de opdracht gekregen om dit nieuwe beleid uit te werken. De commissie heeft bij de uitwerking in het Waterbeleid 21ste eeuw (WB21), rekening gehouden met de gevolgen van klimaatverandering, zeespiegelstijging en bodemdaling. De commissie heeft 3 scenario's uitgewerkt om inzicht te krijgen in ontwikkelingen die zich in de toekomst kunnen voordoen bij de vraag naar en het aanbod van water. In de scenario's worden temperatuurstijging, neerslagstijging en zeespiegelstijging uitgewerkt. Naar aanleiding van de scenario's is de drietrapsbenadering opgesteld. Deze benadering houdt in dat er eerst water moet worden vast gehouden vervolgens waterberging en wanneer deze twee eerste stappen niet mogelijk zijn het water moet worden afgevoerd naar elders. In de WB21 is ook de regelgeving ten aanzien van de Kaderrichtlijn Water (KRW) meegenomen. De KRW is een juridisch instrument met als doel een goede kwaliteit en een goede ecologische toestand van het water te krijgen en in stand te houden. Dit beleid gaat uit van (internationale) stroomgebieden. Per (internationaal) stroomgebied wordt een gezamenlijk Stroomgebiedsbeheerplan en Maatregelenprogramma opgesteld. De KRW richt zich voornamelijk op waterkwaliteit en ecologie, de WB21 richt zich op het oplossen van de hoeveelheid water. Om volgens het principe van integraal waterbeheer te werken wordt er in de plannen gekeken naar de hoeveelheid water (WB21) en naar de kwaliteit (KRW) van het water.

Het Rijk acht de provincies en de waterschappen verantwoordelijk voor de uitwerking van deze regelgeving. De provincies en waterschappen moeten naar oplossingen voor het probleem zoeken. Daarbij wordt de drietrapsstrategie gehandhaafd. Dit moet voorkomen dat waterhuishoudkundige problemen van het ene gebied op het andere gebied worden afgewenteld. Voor de provincie Drenthe

en het waterschap Noorderzijlvest betekent dit dat er in de plannen moet worden voldaan aan de filosofie van de WB21 en de KRW.

De provincie Drenthe en het waterschap Noorderzijlvest zijn op dit moment bezig onderzoek uit te voeren naar mogelijkheden voor water vasthouden en waterberging in de bovenlopen van het Eelderdiep, de Smeerveense Loop is een onderdeel van dit onderzoek. Het rapport wordt eind van de zomer 2006 verwacht. Een van de manieren van water vasthouden is het herstellen van de beken. In het beekdal van de Hunze (ten oosten van Assen) wordt hier al hard aangewerkt. Het onderzoeksgebied van de Smeerveense Loop in het noordwesten van de stad Assen worden er nog geen projecten op basis van bovenstaande uitgevoerd.

4.2 De provincie

De provincie Drenthe ziet toe op het provinciale beleid. Hierbij is het Provinciaal Omgevingsplan II (POP II) het belangrijkste instrument. Het POP II vervult primair twee functies. Het voorziet in de behoefte om verschillende sectorale beleidsrichtlijnen met elkaar in verband te brengen en ten tweede omvat het POP II alle vormen van planning die gericht zijn op de beïnvloeding van de fysieke leefomgeving. In het POP II zijn verschillende provinciale plannen opgenomen, namelijk: het Streekplan Drenthe, het Provinciaal Milieubeleidsplan, het Waterhuishoudingplan en het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan. De hoofddoelstelling die in het POP II wordt gebruikt is: het tot stand brengen van een evenwicht tussen enerzijds ontwikkeling en anderzijds handhaving en vergroting van de kwaliteiten van Drenthe. Met de kwaliteiten van Drenthe wordt bedoeld het Drentse landschap, relatief goede milieumomstandigheden, natuurkwaliteit, rust en sporen van het verleden.

Het onderzoeksgebied van de Smeerveense Loop is ook in het POP II opgenomen. Volgens het POP II heeft een deel van het onderzoeksgebied de zone toekenning als landbouwgrond met beperkte mogelijkheden voor intensieve veehouderij en recreatie (hele onderzoeksgebied, excl. oostkant) Het andere deel heeft de zone toekenning voor recreatie binnen de landschappelijke hoofdstructuur. Daarnaast wordt gestreefd naar het in stand houden van natuur en landschapswaarden en van de cultuurhistorische hoofdstructuur. In het POP II zijn kaarten opgenomen waarin waardevolle punten van het onderzoeksgebied naar voren komen. Hierbij moet gedacht worden aan aardkundige waarden (es van Rhee), botanische waarden (sloten in het westen van het onderzoeksgebied), waardevol voor ganzen, zwanen en steltlopers (hele onderzoeksgebied), waardevol en van belang voor weidevogels (onder de Doctor Joh Picardtweg) en een ecologische verbinding via bosjes en houtwallen. Tot slot is het onderzoeksgebied van archeologische betekenis. (*Voorontwerp Provinciaal Omgevingsplan II, 2003*)

Een ander document waarin provinciale plannen worden weergegeven is: 'Groeien in de ruimte'. Het document is een beschrijving van de Regiovisie Groningen-Assen en is opgesteld door de stuurgroep Regiovisie Groningen-Assen 2030. Het betreft hier een lange termijn visie op ruimtelijke en economische ontwikkeling. Het document is een samenwerkingproces tussen verschillende gemeentes en tussen de Provincie Drenthe en Groningen. De regio kent verschillende landschappen waarin natuur, landschap en water centraal staan. Het landelijk gebied biedt ruimte voor landbouw en recreatie, hierbij moet gedacht worden aan meervoudig ruimtegebruik. In de regio is veel ruimte nodig voor nieuwe ontwikkelingen, zoals woningbouwlocaties, bedrijventerreinen en kantoren, natuur, waterberging en (stedelijk) waterbeheer. Een opgave van de Regiovisie is om het landelijk gebied als Regiopark te ontwikkelen, met bijzondere aandacht voor waterberging en waterbeheer. Het water moet meer in het gebied vastgehouden worden. De opgaven die uit het nieuwe waterbeheer volgen, bieden kansen voor landschapsversterking en natuurontwikkeling. De Regiovisie geeft aan dat er in het landschap geïnvesteerd moet worden om een aantrekkelijk woonmilieu te creëren.

De gemeente Assen heeft de Smeerveense Loop ingediend als project die in aanmerking kan komen voor het Regiopark (uitvoeringsprogramma van de Regiovisie). Het Regiopark is een

samenwerkingsverband tussen de Provincie Groningen en Drenthe, samen met 12 gemeentes. Het doel van het regiopark is om een goede combinatie tussen wonen en werken en landschap te creëren.

4.3 De gemeente

Het onderzoeksgebied van de Smeerveense Loop is gelegen in de gemeente Assen (Ter Aard, Rhee), maar wordt in het noorden begrensd door de gemeente Tynaarlo (Zeijen).

Gemeente Assen

De gemeente Assen heeft uitbreidingsplannen, er is vraag naar wonen, werken, toerisme en recreëren. De afdeling planologie van de gemeente Assen vinden het belangrijk om de kwaliteit van het aanwezige groen, natuur en landschap te behouden. Deze waarden zijn bepalend voor het karakteristieke uiterlijk van de provincie Drenthe. Daarom heeft de gemeente Assen voor het onderzoeksgebied van circa 4060 hectare een Structuurvisie Stadsrandzone Assen op laten stellen (uitgevoerd door Arcadis). Het beekdal van de Drentse Aa is buiten de planvorming gehouden. In de Structuurvisie is uitgewerkt op welke manier de toekomstige ruimteclaims aan de noord-, west-, en zuidkant van de stad kunnen worden opgevangen, zonder dat natuur-, cultuur en landschappelijke waarden in het gebied worden aangetast. De Structuurvisie bestaat uit een kortetermijnvisie (tijdspanne tot 2015) en een langetermijnvisie (tijdspanne tot 2030).

In deze structuurvisie wordt de 'Groene Mal' gelanceerd. De 'Groene Mal' stelt dat er voor de uitbreiding van natuur en landschap 200 hectare ter beschikking dient te worden gesteld. De 'Groene Mal' bestaat uit gebieden die veiliggesteld worden voor bebouwing en infrastructuur en (verder) ontwikkeld dienen te worden als dragende natuur- en landschapstructuur.

Een gedeelte in het noorden van het onderzoeksgebied van de Smeerveense Loop wordt in de kortetermijnvisie beschreven als zoeklocatie voor stedelijke ontwikkeling (gebied ten noorden van de Doctor Joh Picardtweg, zie figuur 1-1, het andere deel valt onder de Groene Mal. Aan de hand van de Kortetermijnvisie wordt geconcludeerd “De locatie Rhee/ Ubbena komt, vanuit de aspecten landschap, infrastructuur en voorzieningen, in eerste instantie niet in aanmerking als prioritaire locatie voor bebouwing voor de korte termijn.”

Uit de Langetermijnvisie blijkt dat het zoekgebied Rhee-Ubbena één van de locaties is waar stedelijke ontwikkeling kan plaats vinden.

De Investeringsvisie Assen heeft als algemene doelstelling om Assen groter, bereikbaar, leefbaarder en sfeervoller te laten worden. Deze ambities met bijhorende beleidsterreinen zijn in de investeringsvisie uitgewerkt in gebiedsgerichte projecten. De projecten zijn: Noord-Zuid as, Centrum West, Westelijke stadsrandzone en Woonwijk. De Smeerveense Loop valt onder het project de Westelijke stadsrandzone.

Bestemmingsplan Buitengebied 2003

De gemeente Assen heeft voor het buitengebied een bestemmingsplan opgesteld, Bestemmingsplan Buitengebied. In dit bestemmingsplan wordt beschreven wat er met de ruimte in de gemeente Assen mag gebeuren. In het Bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Assen wordt het onderzoeksgebied verdeeld over drie deelgebieden, namelijk:

1. Beekdalen II (rondom de Smeerveense loop): dit deelgebied wordt gekenmerkt door waardevolle graslanden die geschikt zijn voor weidevogels. Bevat waardevolle slootkantvegetaties en is waardevol als trek en verbindingsroute voor vogels en vleermuizen. Het is een grotendeels open gebied met een grootschalig karakter. Doordat de natuurwaarden beperkt zijn (wat wordt aangegeven met beekdalen II), wordt niet actief gestreefd om hier weer natuurlijke beekdalen te creëren.
2. Jonge veld- en veenontginningen (om beekdalen II heen, randen onderzoeksgebied): De jonge veld- en veenontginningen bevinden zich in de nabije omgeving van Rhee. Door de relatief recente

ontginningsgeschiedenis is de landschappelijke en natuurlijke waarde beperkt. Het beleid is niet gericht op ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden, om zo de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw niet in de weg te staan.

3. Essen en veldontginningen (bij Rhee): De hydrologische relatie met beekdalen is van groot belang (Inzigtgebied). Onder dit deellandschap vallen esranden en esbosjes met zeer waardevolle vegetaties en is in archeologisch opzicht een waardevol terrein. Toch is landbouw de hoofdfunctie. Cultuurlandschap van de essen en de veldontginningen moeten wel in stand gehouden worden. Het beleid is dan ook gericht op behoud en herstel van landschappelijke en natuurlijke waarden van de essen en veldontginningen. Wonen wordt hier als ondergeschikte functie gezien.

(Bestemmingsplan buitengebied, 2003)

Gemeente Tynaarlo

De gemeente Tynaarlo heeft aangegeven op dit moment niet mee te kunnen werken aan het onderzoek voor de (natuur)ontwikkeling van het gebied de Smeerveensche Loop.

In het Waterplan Tynaarlo heeft de gemeente Tynaarlo het onderwerp natuurontwikkeling wel behandeld. De gemeente wil de natuurgebieden binnen de gemeentegrenzen met elkaar verbinden door middel van ecologische verbindingzones. In deze zones wordt gewerkt aan een natuurlijk functionerend watersysteem en herstel van de natuurlijke sponswerking (vasthouden van water). Het beleid vanuit het POP II is hierbij het meest belangrijke sturingsinstrument en geldt vooral voor de gebieden die de functie natuur hebben.

4.4 Conclusie

Het rijksbeleid wat beschreven is in de Nota Ruimte is niet van directe invloed op het onderzoeksgebied. Wel geeft het een algemeen beeld van de manier van denken in Nederland over natuurontwikkeling. De Nota Ruimte stelt dat er aandacht besteedt moet worden aan het behouden en verbeteren van de balans tussen groen en verstedelijking. Ook de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Waterbeheer 21ste eeuw (WB21) geven richting aan het opstellen van het beleid van de provincie en de gemeente. De KRW en WB21 stellen dat er moet worden gekeken naar een optimale aansluiting van het watersysteem en moeten nadelige effecten van water voorkomen worden. Er moet gekeken worden naar mogelijkheden voor vasthouden, bergen en afvoeren van het water in het gehele watersysteem. Ook in dit kader kan de Smeerveensche Loop van grote betekenis zijn. Bij het waterschap Noorderzijlvest is het bekend dat er in benedenstrooms gebied problemen zijn. In de zomer zijn de agrarische percelen te droog en in de winter te nat. Een oplossing voor het gebied is om water vast te houden. De provincie Drenthe en het waterschap Noorderzijlvest zoeken nu ook naar goede mogelijkheden om het probleem op te lossen, onder andere naar een mogelijkheid om water vast te houden in de Smeerveensche Loop.

Het provinciale beleid uitgewerkt in het Provinciaal Omgevingsplan (POP II) en bevat verschillende sectorale beleidsrichtlijnen die gericht zijn op beïnvloeding van de fysieke leefomgeving. Het onderzoeksgebied wordt in het POP II positief beoordeeld en vergoot mede de kwaliteiten van Drenthe. Het gebied heeft o.a. relatief goede milieuomstandigheden en sporen van het verleden. Dit leidt er toe dat het gebied wordt aangemerkt als waardevol gebied voor weidevogels, steltlopers en ganzen en als gebied met aardkundige waarden en botanische waarden.

De gemeente Assen is op zoek naar mogelijkheden voor stedelijke ontwikkelingen. Door de nieuwe ontwikkelingen (m.n. de westelijke stadsrandzone) moet naar een goede balans gezocht worden tussen natuur en stedelijke ontwikkeling. De gemeente Assen heeft het gebied aangemerkt als Groene Mal. Hiermee geeft de gemeente Assen aan dat het gebied belangrijk genoeg is om vrijgesteld te worden voor stedelijke ontwikkeling (bebouwing).

Vanuit de beleidsdocumenten wordt aangegeven dat het gebied belangrijk is en dat het op veel vlakken kan bijdragen. Toch komt dit niet terug in de functie van het gebied en in het ondernemen van acties om het gebied op een andere manier te gaan gebruiken. Vooral de huidige agrarische functie legt hier zijn stempel op.

4.5 Tot slot

Dit hoofdstuk is het vigerende beleid behandeld en hiermee antwoord gegeven op onderzoeksvraag 3: “Welk vigerend beleid (op rijks, provinciaal en gemeentelijk niveau) heeft invloed op het onderzoeksgebied en de directe omgeving?”. In het volgende hoofdstuk worden de standpunten met betrekking tot natuurontwikkeling vanuit de betrokken partijen behandeld. Er wordt weergegeven of de partijen open staan voor natuurontwikkeling in het gebied en op welke manier de partijen hieraan invulling willen geven.